

STRESZCZENIE

Studium zaniedbań w kształtowaniu centralnych przestrzeni Łodzi w kontekście powojennych wizji i projektów urbanistycznych z lat 1945–1989

Praca skupia się na problematyce kształtowania najważniejszych przestrzeni miejskich Łodzi w okresie od zakończenia II wojny światowej do czasów transformacji ustrojowej w 1989 r. Przedmiotem badań są projekty i wizje urbanistyczne i architektoniczne wtedy wykonywane. Autor pracy stawia tezę o aktualności niektórych idei i rozwiązań proponowanych we wspomnianych wyżej opracowaniach, wynikającą z nierozwiązanych od dekad wielu problemów przestrzennych miasta.

Realizację założonych w pracy celów przedstawiono w pięciu rozdziałach. **Rozdział 1** stanowi wstęp i merytoryczne wprowadzenie do badań opisanych w dalszych częściach dysertacji.

Rozdział 2 poświęcono przede wszystkim przedwojennej przestrzeni miejskiej Łodzi oraz problemom powszechnie w mieście występującym. Jego pierwsza część stanowi wprowadzenie w zagadnienia dotyczące problematyki kreowania przestrzeni miasta. W rozdziale określono z jakich elementów składa się przestrzeń miejska, które z nich są charakterystyczne dla bogatej europejskiej tradycji urbanistycznej, i które mogą wpływać na jej jakość i związaną z nią wizualną atrakcyjność.

W dalszej części ukazano historyczny kontekst (od czasów założenia osad przemysłowych w latach 20. XIX wieku do wybuchu II wojny światowej) kształtowania przestrzeni miejskiej Łodzi, w szczególności jej obszarów centralnych. Omówiono też główne problemy przestrzenne wynikające z bardzo szybkiego i częściowo nie do końca kontrolowanego rozwoju miasta.

Rozdział 3 stanowi wprowadzenie do zasadniczej części pracy. Jest poświęcony temu, w jaki sposób planowano powojenną przebudowę wielu miejsc i obszarów Łodzi, co miało być odpowiedzią na podstawowe problemy i zaniedbania miasta, z którymi zmagano się od dekad.

Pierwsza część rozdziału ukazuje z jak wieloma problemami i zaniedbaniami zmagala się powojenna Łódź. Dalsze dwa fragmenty dotyczą tego, jak w niedalekiej przyszłości wyobrażano sobie rozwój i kształt miasta (w tym kształt jej centralnych przestrzeni) w kontekście

wielkomięjskich ambicji szybko rosnącego ośrodka przemysłowego, który stać się miał centrum całej aglomeracji (Łódzka Aglomeracja Miejska ŁAM).

Rozdział 4 stanowi zasadniczą część pracy. Podzielony został na cztery części, odpowiadające zagadnieniom problemowym określonym we wstępie (centrum miasta, centrum dzielnicowym, placom miejskim i gmachom publicznym). W każdej z nich przedstawiono najistotniejsze problemy konkretnych obszarów lub miejsc. W oparciu o określone wcześniej kryteria przeanalizowano rozwiązania i idee proponowane w wybranych wizjach i projektach. Wskazano nie tylko ponadczasowe wartości omawianych opracowań, lecz także ich słabe strony – rozwiązania i elementy negatywne w nich występujące.

Rozdział 5 stanowi podsumowanie i zakończenie pracy. Przedstawiono w nim główne problemy przestrzenne Łodzi końca lat 80. XX w., a także te, które pozostały nierozwiązane do dziś. Odniesienia do propozycji ich rozwiązań, które zostały szczegółowo omówione w poprzednich rozdziałach, potwierdziły postawioną na początku pracy tezę badawczą. Tutaj też raz jeszcze zwrócono uwagę na istotność omawianych w pracy zagadnień.

Summary

A study of neglect in shaping the central spaces of Lodz in the context of post-war visions and urban projects from 1945–1989

This doctoral dissertation explores the issues relating to shaping major urban spaces of Lodz in the period from the end of World War II to the time of the political transformation in 1989. The focus of this research is urban design and architectural visions conceived at that time. The author of the work puts forward the thesis that certain ideas and solutions proposed in them are still pertinent, due to the spatial challenges in the city which have remained unsolved for decades.

The objectives of the doctoral dissertation are presented in five chapters.

Chapter One is an introduction to the research discussed in the following parts of the dissertation.

Chapter Two is devoted primarily to the shape of urban area in pre-war Lodz and the key challenges the city faced at that time. The first part is a lead-in to the subject of urban development.

The chapter defines the key features of urban space, the rich traditions of urban design in Europe and the components which may enhance the quality and the visual appeal of urban environment.

The following part outlines the historical context in which the design of Lodz urban space, and in particular its central area, began (the period from the founding of industrial settlements in the 1820s to the outbreak of World War II). The main transitional problems resulting from the rapid and partly uncontrolled development of the city are also discussed.

Chapter Three is an introduction to the main part of the work. It delineates the post-war reconstruction of numerous areas of Lodz, in response to the essential problems and the decades-long neglect of the city.

The first part of the chapter describes how post-war Lodz struggled with multiple challenges and negligence. The next two parts focus on the immediate prospects of the development and shape of the city at that time, including its central area, in view of the ambition of the rapidly growing industrial centre to become a metropolis and the heart of the entire agglomeration – ŁAM (Łódzka Aglomeracja Miejska).

Chapter Four is the core of the study. It is divided into four parts, corresponding to the issues identified in the introduction: city centre, district centres, city squares, and public buildings. Each covers the key challenges in specific areas or locations. According to the initial criteria, the concepts framed in the selected projects and visions were analysed. Apart from the timeless values of those studies, some weaknesses such as mistaken design solutions and negative elements were pointed out.

Chapter Five contains the summary and conclusion. It presents the main spatial problems in Lodz at the end of the 1980s, as well as those that remain unsolved to this day. A detailed study of the solutions discussed in previous chapters confirmed the thesis statement presented at the beginning. The relevance and pertinence of the issues addressed here was highlighted once again.